คู่มืออิอฺติกาฟ

เรียบเรียงโดย

อบู อัชบาล

islamhouse.com

1428 - 2007

คำนำ

ด้วยพระนามของอัลลอฮฺ ผู้ทรงเมตตา ผู้ปรานียิ่งเสมอ

หนังสือ "คู่มือ อิอฺติกาฟ" ซึ่งเรียบเรียงโดย อบู อัชบาล เล่มนี้ เป็นหนังสือเล็กๆ ที่อธิบายประเด็นต่างๆ ว่าด้วยอิอฺติกาฟในช่วงสิบวันสุดท้ายของเราะมะฎอนไว้อย่างกระชับแต่ครอบคลุมเกือบทุกประเด็นหัวข้อ

ผู้เรียบเรียงได้อ้างหลักฐานต่างๆ จากอัลกุรอานและอัลหะดีษไว้ได้อย่างสมบูรณ์ โดยอาศัยทัศนะและความเห็นของอุละมาอ์ที่เชื่อถือได้เป็นตัวอธิบาย

จึงนับว่าเป็นหนังสือที่เหมาะสมอย่างยิ่งที่จะใช้คู่มือสำหรับมุสลิมทุกคนที่ประสงค์จะทำอิบาะฮฺอิอฺติกาฟในเดือนเราะมะฎอนอันมหาประเสริฐ เพื่อการขวนขวายลัยละตุลก็อดรฺอันประเสริฐยิ่ง ตามแบบฉบับที่ถูกต้องของท่านนบี ศ็อลลัลลอฮฺ อะลัยฮิ วะสัลลัม

สิ่งใดที่ปรากฏเป็นข้อผิดพลาด ขอความกรุณาผู้อ่านทักท้วงและส่งความเห็นมาได้ทุกเมื่อ

ขออัลลอฮฺประทานเตาฟีก

อิสลามเฮ้าส์.คอม

สารบัญ

بسم الله الرحمن الرحيم

คู่มืออิอฺติกาฟ

1. นิยามของอิอฺติกาฟ

1.1 นิยามด้านภาษา

อิอฺติกาฟ ผันมาจากคำว่า “อะกะฟะ” แปลว่า “**กักตัว ประจำอยู่กับที่ กักบริเวณ**”[1] เช่นดำรัสของอัลลอฮฺที่ว่า

﴿ فَأَتَوۡاْ عَلَىٰ قَوۡمٖ يَعۡكُفُونَ عَلَىٰٓ أَصۡنَامٖ لَّهُمۡۚ ﴾ (الأعراف: ١٣٨)

ความว่า “แล้วพวกเขาก็ได้มาถึงยังชนกลุ่มหนึ่ง ซึ่งกักตนอยู่กับบรรดาเจว็ดของพวกเขา” (อัลอะอฺรอฟ : 138)

และดำรัสของอัลลอฮฺที่ว่า

[1] มะกอยีส อัลลุเฆาะฮฺ ของ อิบนุ ฟาริส, เล่ม 4 หน้า 108, ลิสาน อัลอะร็อบ ของ อิบนุ มันซูร, เล่ม 9 หน้า 255

﴿ مَا هَٰذِهِ ٱلتَّمَاثِيلُ ٱلَّتِيٓ أَنتُمۡ لَهَا عَٰكِفُونَ ﴾ ﴿٥٢﴾ (الأنبياء: ٥٢)

ความว่า "นี่มันรูปปั้นอะไรที่พวกท่านได้กักตัวบูชามัน (อย่างไม่ลดละ)" (อัลอันบิยาอ์ : 52)

อิบนุ ตัยมิยะฮฺ ได้กล่าวว่า "ตาอ์" ใน "อิอฺติกาฟ" สื่อความหมายถึงความเพียรพยายามประเภทหนึ่ง เพราะในการอิอฺติกาฟจะมีความยากลำบาก (ที่จำเป็นต้องใช้ความเพียรพยายาม)"[2]

อิอฺติกาฟ มีชื่อเรียกอีกอย่างหนึ่งว่า "**ญิวาร**" แปลว่า "**ใกล้ชิด**" ดังมีระบุในหลายๆหะดีษด้วยกัน[3] เพราะผู้ที่ทำอิอฺติกาฟจะอยู่ใกล้ชิดมัสยิดตลอดเวลา และไม่ปลีกตัวออกจากมัสยิดหากไม่มีธุระจำเป็นและหลีกเลี่ยงไม่ได้

ดังนั้น อิบนุ หะญัรจึงได้กล่าวว่า "**ญิวารและอิอฺติกาฟเป็นสิ่งเดียวกัน**"[4]

---

[2] ชัรหฺ อุมดะตุล อะหฺกาม, เล่ม 2 หน้า 707

[3] ดูหะดีษ อาอิชะฮฺ ในเศาะฮีหฺ อัลบุคอรีย์, เลขที่ 2028, 2029, หะดีษอบู สะอีด ในเศาะฮีหฺ อัลบุคอรีย์, เลขที่ 2018, เศาะฮีหฺ มุสลิม, เลขที่ 1167, คำพูดของอิบนุ อุมัร และอิบนุอับบาส ใน มุศ็อนนัฟอับดุรร็อซซาก, เล่ม 4 หน้า 353, สุนัน อัลบัยฮะกีย์, เล่ม 4 หน้า 318

[4] ฟัตหุลบารีย์, เล่ม 4 หน้า 273

1.2 นิยามด้านนิติศาสตร์

บรรดาฟุเกาะฮาอ์(นักนิติศาสตร์อิสลาม)ต่างมีมติเป็นเอกฉันท์ว่า นิยามของอิอฺติกาฟด้านนิติบัญญัตินั้น หมายถึง "**การกักตัวพำนักอยู่ในมัสยิดเพื่อการภักดีต่ออัลลอฮฺ**" ถึงแม้ว่าจะมีความแตกต่างและเหลื่อมล้ำกันบ้างในด้านสาระปลีกย่อยอื่นๆ ระหว่างคำนิยามของแต่ละฝ่าย ดังนี้

- มัซฮับ หะนะฟีย์ นิยามว่า "คือการพักอยู่ในมัสยิดพร้อมกับถือศีลอดและเนียต(ตั้งเจตนา)อิอฺติกาฟ"[5]
- มัซฮับ มาลิกีย์ นิยามว่า "คือการบังคับตัวเองของมุสลิมผู้บรรลุศาสนภาวะให้อยู่ในมัสยิดที่อนุมัติ พร้อมกับการถือศีลอด และยับยั้งจากการมีเพศสัมพันธ์กับภรรยา รวมทั้งการคลุกคลี(เล้าโลมโดยไม่มีเพศสัมพันธ์)เป็นเวลาหนึ่งวันกับหนึ่งคืนหรือมากกว่านั้นเพื่อทำการภักดีด้วยการตั้งเจตนา"[6]
- มัซฮับ ชาฟิอีย์ นิยามว่า "คือการพักอยู่ในมัสยิดของเฉพาะบุคคลด้วยการตั้งเจตนา"[7]
- มัซฮับ หันบะลีย์ นิยามว่า "คือการบังคับตัวเองของมุสลิมผู้มีสติสัมปชัญญะ ถึงแม้ว่าจะไม่เป็นผู้ที่บรรลุศาสนภาวะก็ตาม ให้

---

[5] อัลฮิดายะฮฺ, เล่ม 2 หน้า 390 (พิมพ์คู่กับฟัตหุลเกาะดีร)

[6] อัชชัรหุลกะบีร ของอัดดัรดีร พร้อมเชิงอรรถ, เล่ม 1 หน้า 541

[7] มุฆนิล มุหฺตาจญ์, เล่ม 1 หน้า 449

อยู่ในมัสยิด ถึงแม้ว่าจะเป็นเพียงช่วงเวลาหนึ่ง เพื่อการภักดีต่ออัลลอฮฺด้วยลักษณะวิธีที่เป็นการเฉพาะ”[8]

- อิบนุ หัซม์ นิยามว่า “คือการอยู่ในมัสยิดด้วยเจตนาเพื่อสร้างความใกล้ชิดต่ออัลลอฮฺในช่วงเวลาหนึ่งหรือมากกว่านั้น ไม่ว่าจะเป็นเวลากลางวันหรือกลางคืนก็ตาม”[9]

2. หลักฐานด้านศาสนบัญญัติที่ระบุถึงการอิอฺติกาฟ

2.1 หลักฐานจากอัลกุรอาน

อัลลอฮฺได้ตรัสว่า

﴿ وَلَا تُبَٰشِرُوهُنَّ وَأَنتُمۡ عَٰكِفُونَ فِي ٱلۡمَسَٰجِدِۗ ﴾ (البقرة: ١٨٧)

ความว่า “และพวกเจ้าจงอย่าร่วมหลับนอนกับพวกนางขณะที่พวกเจ้ากำลังพำนักกักตัว (อิอฺติกาฟ)อยู่ในมัสยิด” (อัลบะเกาะเราะฮฺ : 187)

2.2 หลักฐานจากสุนนะฮฺ

จาก อิบนุ อุมัร เราะฎิยัลลอฮฺ อันฮุมา เล่าว่า

---

[8] มุนตะฮา อัลอิรอดาต, เล่ม 1 หน้า 167

[9] อัลมุหัลลา, เล่ม 5 หน้า 175

كَـانَ رَسُـولُ اللهِ صَـلَّى اللهُ عَلَيْـهِ وَسَـلَّمَ يَعْتَكِفُ الْعَشْرَ الْأَوَاخِرَ مِنْ رَمَضَانَ

ความว่า "ท่านเราะสูลุลลอฮฺ ศ็อลลัลลอฮุอะลัยฮิวะสัลลัมได้ทำการอิอฺติกาฟในสิบวันสุดท้ายของเดือนเราะมะฎอน"[10]

จากอาอิชะฮฺ เราะฎิยัลลอฮฺ อันฮา เล่าว่า

أَنَّ النَّبِيَّ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ كَانَ يَعْتَكِفُ الْعَشْرَ الْأَوَاخِرَ مِنْ رَمَضَانَ حَتَّى تَوَفَّاهُ اللهُ، ثُمَّ اعْتَكَفَ أَزْوَاجُهُ مِنْ بَعْدِهِ

ความว่า "แท้จริงท่านนบี ศ็อลลัลลอฮุอะลัยฮิวะสัลลัม ได้ทำการอิอฺติกาฟในสิบวันสุดท้ายของเดือนเราะมะฎอน จนกระทั่งท่านเสียชีวิต จากนั้นบรรดาภรรยาของท่านก็ได้อิอฺติกาฟสืบต่อจากท่านตลอดมา"[11]

---

[10] เศาะฮีหฺอัลบุคอรีย์, เลขที่ 2025, เศาะฮีหฺมุสลิม, เลขที่ 1171

[11] เศาะฮีหฺอัลบุคอรีย์, เลขที่ 2026, เศาะฮีหฺมุสลิม, เลขที่ 2018

และมีรายงานอบู สะอีด เราะฎิยัลลอฮฺ อันฮุ ว่าท่านเราะสูลุลลอฮฺ ศ็อลลัลลอฮุอะลัยฮิวะสัลลัม ได้ทำการอิอฺติกาฟในสิบวันช่วงแรก สิบวันช่วงกลางและสิบวันสุดท้ายของเดือนเราะมะฎอน[12]

อัลกอฎีย์ อิยาฎ ได้กล่าวว่า "หะดีษต่าง ๆเหล่านี้แสดงถึงการอนุญาตให้ทำการอิอฺติกาฟในเดือนเราะมะฎอน เชาวาล และสามารถอุปมาน(กิยาส) กับเดือนอื่นๆ และอนุญาตทั้งช่วงแรกของเดือน ช่วงกลาง และช่วงสุดท้าย เพราะมีแบบอย่างการปฏิบัติของท่านนบี ศ็อลลัลลอฮุอะลัยฮิวะสัลลัม ดังกล่าว"[13]

อิบนุล มุลักกิน กล่าวว่า "ในหะดีษนี้แสดงว่าส่งเสริม (อิสติหฺบาบ) ให้มีการอิอฺติกาฟ และเน้นหนัก (ตะอ์กีด) เพราะท่านนบี ศ็อลลัลลอฮุอะลัยฮิวะสัลลัม ได้ปฏิบัติอย่างต่อเนื่องจนกระทั่งท่านเสียชีวิต"[14]

2.3 อิจญ์มาอฺ(มติเอกฉันท์)ของอุละมาอ์

บรรดาอุละมาอ์มีมติเป็นเอกฉันท์ว่าการอิอฺติกาฟเป็นสุนนะฮฺที่ส่งเสริมให้ปฏิบัติ และไม่เป็นวาญิบเหนือผู้ใด นอกจากเขาผู้

---

[12] เศาะฮีหฺมุสลิม, เลขที่ 1167

[13] อิกมาล อัลมุอฺลิม, เล่ม 4 หน้า 151

[14] อัลอิอฺลาม บิฟะวาอิด อุมดะติล อะหฺกาม, เล่ม 5 หน้า 428

นั้นจะนำตัวเองไปอยู่ในข่ายของผู้ที่วาญิบต้องปฏิบัติ เช่นการบนบานต่ออัลลอฮฺ (นะซัร) เป็นต้น การอิอฺติกาฟจึงจะเป็นวาญิบสำหรับเขา[15]

3. เป้าหมายของการอิอฺติกาฟ

ดูเหมือนว่าเป้าหมายหลักที่ส่งเสริมให้มีการอิอฺติกาฟในช่วงสิบวันสุดท้ายของเดือนเราะมะฎอน คือเพื่อปลีกตัวออกจากความตรากตรำทางกายและจิตใจด้วยการเก็บตัวอยู่แต่ในมัสยิด ด้วยการประกอบอิบาดะฮฺต่างๆ อย่างเต็มรูปแบบและจริงจัง เพื่อแสวงหาความประเสริฐของค่ำคืนอัลก็อดรฺ และเตรียมพร้อมเพื่อทำการอิบาดะฮฺในคืนดังกล่าว ดังที่ท่านนบี ศ็อลลัลลอฮุอะลัยฮิวะสัลลัม ได้กล่าวว่า

«إِنِّي اعْتَكَفْتُ الْعَشْرَ الْأَوَّلَ أَلْتَمِسُ هَذِهِ اللَّيْلَةَ، ثُمَّ اعْتَكَفْتُ الْعَشْرَ الْأَوْسَطَ، ثُمَّ أُتِيتُ فَقِيلَ لِي : إِنَّهَا فِي الْعَشْرِ الْأَوَاخِرِ،

---

15 อัลอิจญ์มาอฺ ของอิบนุล มุนซิร, หน้า 53, มะรอติบ อัลอิจญ์มาอฺ ของ อิบนุหัซม์, หน้า 41, อัลมัจญ์มูอฺ ของ อันนะวะวีย์, เล่ม 6 หน้า 407, อัลมุฆนีย์ ของอิบนุ กุดามะฮฺ, เล่ม 4 หน้า 456, อัลอิฟศอหฺ ของ อิบนุ หุบัยเราะฮฺ, เล่ม 1 หน้า 255, บิดายะฮฺ อัลมุจญ์ตะฮิด ของอิบนุ รุชด์, เล่ม 1 หน้า 312

«فَمَنْ أَحَبَّ مِنْكُمْ أَنْ يَعْتَكِفَ فَلْيَعْتَكِفْ
فَاعْتَكَفَ النَّاسُ مَعَهُ

ความว่า "แท้จริงฉันได้อิอฺติกาฟในช่วงสิบวันแรก (ของเดือนเราะมะฎอน) เพื่อค้นหาค่ำคืนนี้ (หมายถึงค่ำคืนอัลก็อดรฺ) ต่อมาฉันก็อิอฺติกาฟในช่วงกลาง (ของเดือนเราะมะฎอน) ต่อมาก็มีผู้มาหาฉันแล้วแจ้งว่าค่ำคืนอัลก็อดรฺจะอยู่ในช่วงสิบวันสุดท้าย (ของเดือนเราะมะฎอน) ดังนั้นผู้ใดในหมู่พวกเจ้าประสงค์ที่จะทำการอิอฺติกาฟก็จงอิอฺติกาฟเถิด" ดังนั้น ผู้คนทั้งหลายจึงพากันอิอฺติกาฟพร้อมกับท่านนบี ศ็อลลัลลอฮุอะลัยฮิวะสัลลัม[16]

อิบนุเราะญับกล่าวว่า "แท้จริง เหตุที่ท่านนบี ศ็อลลัลลอฮุอะลัยฮิวะสัลลัม อิอฺติกาฟในสิบวัน (สุดท้ายของเดือนเราะมะฎอน) นี้ ซึ่งเป็นคืนต่างๆที่ท่านพยายามแสวงหาคืนอัลก็อดรฺ ก็เพื่อตัดขาดจากการงานและภารกิจต่างๆ เพื่อทำจิตใจให้ว่างเปล่าและปลอดโปร่ง (จาก

16 เศาะฮีหฺอัลบุคอรีย์, เลขที่ 2018, เศาะฮีหฺมุสลิม, เลขที่ 215,1167 สำนวนเป็นของมุสลิม

ความเหนื่อยล้าและความวุ่นวายทั้งหลาย) และเพื่อปลีกตัวสู่การพักพิง และใกล้ชิดอัลลอฮฺ กล่าวรำลึกถึงพระองค์ และอ้อนวอนร้องขอ(ความคุ้มครอง) ต่อพระองค์”[17]

อิบนุล ก็อยยิม กล่าวว่า “เนื่องจากว่าความเข้มแข็งอย่างต่อเนื่องของจิตใจบนแนวทางสู่อัลลอฮฺนั้น ขึ้นอยู่กับการทำความสนิทสนมกับอัลลอฮฺ และรวบรวม (สมาธิและความฟุ้งซ่านต่างๆ) ที่กระจัดกระจายให้เป็นหนึ่งเดียวเพื่อจะได้หันหน้าเข้าหาอัลลอฮฺอย่างเต็มรูปแบบ เพราะความฟุ้งซ่านและกระจัดกระจายของจิตใจไม่สามารถรวบรวมให้เป็นหนึ่งได้นอกจากด้วยการมุ่งหน้าเข้าหาอัลลอฮฺเท่านั้น การหมกมุ่นอยู่กับอาหารและเครื่องดื่ม การคลุกคลีกับผู้คนมากเกินไป การพูดจาที่มากมายและการนอนอย่างเต็มอิ่ม เป็นส่วนหนึ่งที่จะทำให้เกิดการสับสนและฟุ้งซ่านของจิตใจ ทำให้มันกระจัดกระจายไปทั่วทุกหนแห่ง และทำให้เขาตัดขาดจาก(การภักดีต่อ)อัลลอฮฺ หรือทำให้อ่อนแอลง หรือมาสกัดกั้น หรือสร้างความยุ่งยากในการภักดี ดังนั้นด้วยความเมตตากรุณาของพระผู้ทรงอำนาจที่มีต่อปวงบ่าวของพระองค์ จึงได้บัญญัติให้มีการถือศีลอดแก่พวกเขา ทำให้ความเลยเถิดของการกินดื่มได้อันหายไป ... และได้บัญญัติให้พวกเขามีการอิอฺติกาฟ ซึ่งเป้าหมายและจิตวิญญาณของมันคือ การทำให้จิตใจมุ่งมั่นอยู่กับอัลลอฮฺตลอดเวลา และตัดขาดจากกิจกรรมต่างๆ ด้านสังคมโดยสิ้นเชิง ขณะเดียวกันก็นึกคิดว่าจะทำออย่างไรให้ได้มาซึ่ง

---

[17] ละฏออิฟ อัลมะอาริฟ, หน้า 288

ความโปรดปราน ความผูกพัน และความใกล้ชิดต่อพระองค์ แทนความสนิทสนมที่มีต่อเพื่อนมนุษย์ นี่คือเป้าหมายและจิตวิญญาณที่ยิ่งใหญ่ของการอิอฺติกาฟ”[18]

4. ความประเสริฐของการอิอฺติกาฟ

ถึงแม้จะมีหะดีษมากมายที่กล่าวถึงการอิอฺติกาฟ แต่กลับไม่มีหะดีษบทใดเลยที่เศาะฮีหฺและมีน้ำหนักพอจะใช้เป็นบรรทัดฐานสำหรับอ้างอิงถึงความประเสริฐของการอิอฺติกาฟได้

อบู ดาวูด ได้ถามอิมามอะห์มัดว่า “ท่านรู้หะดีษเกี่ยวกับความประเสริฐของการอิอฺติกาฟบ้างไหม?” อิมามอะห์มัดตอบว่า “ไม่เลย นอกจากนิดหน่อยที่มีแต่หะดีษอ่อน”[19]

ส่วนหนึ่งของหะดีษเหล่านั้นได้แก่

1. อิบนุ อับบาส เราะฎิยัลลอฮฺ อันฮุมา เล่าว่าท่านนบีศ็อลลัลลอฮุอะลัยฮิวะสัลลัม กล่าวแก่ผู้อิอฺติกาฟว่า

«هُـوَ يَعْكِـفُ الـذُّنُوبَ، وَيجْـرَى لَـهُ مِـنْ
الحُسَنَاتِ كَعَامِلِ الحُسَنَاتِ كُلِّهَا»

---

[18] ซาดุล มะอาด, เล่ม 2 หน้า 86-87

[19] มะสาอิล อบี ดาวูด, หน้า 96

ความว่า “เขาคือผู้ที่ยับยั้งบาปต่างๆ และความดีต่างๆได้ถูกดำเนินการ(มอบให้)สำหรับเขาเสมือนกับผู้ที่ปฏิบัติความดีต่างๆ ทั้งหมด”[20]

2. อิบนุ อับบาส เราะฎิยัลลอฮฺ อันฮุมา เล่าว่า ท่านนบีศ็อลลัลลอฮุอะลัยฮิวะสัลลัม กล่าวว่า

«مَنِ اعْتَكَفَ يَوْماً ابْتِغَاءَ وَجْهِ اللهِ جَعَلَ اللهُ بَيْنَهُ وَبَيْنَ النَّارِ ثَلاَثَ خَنَادِقَ أَبْعَدَ مِمَّا بَيْنَ الخَافِقَيْنِ»

ความว่า “ผู้ใดอิอฺติกาฟหนึ่งวันเพื่อหวังความโปรดปรานจากอัลลอฮฺ อัลลอฮฺจะทรงกั้น (กำแพง) ระหว่างเขากับไฟนรกสามสนามเพลาะ ซึ่งมีระยะห่างยิ่งกว่าระหว่างตะวันออกและตะวันตก”[21]

[20] เฎาะอีฟ: สุนัน อิบนุ มาญะฮฺ, เลขที่ 1781, ชุอะบุล อีมาน ของ อัลบัยฮะกีย์, เล่ม 3 หน้า 523 (ดู มิชกาต อัซซุญาญะฮฺ ของ อัลบูศีรีย์, เล่ม 2 หน้า 45)

[21] เฎาะอีฟ: อัตเฏาะบะรอนีย์, อัลหากิม, อัลบัยฮะกีย์ (อัลสัลสะละฮฺ อัดเฎาะอีฟะ, เลขที่ 5345)

3. อาอิชะฮฺ เราะฎิยัลลอฮฺ อันฮา เล่าว่า ท่านนบี ศ็อลลัลลอฮุอะลัยฮิวะสัลลัม กล่าวว่า

« مَنِ اعْتَكَفَ إِيْمَانًا وَاحْتِسَابًا غُفِرَ لَهُ مَا تَقَدَّمَ مِنْ ذَنْبِهِ»

ความว่า "ผู้ใดอิอฺติกาฟ (ในสิบวันสุดท้ายของเดือนเราะมะฎอน) ด้วยเปี่ยมศรัทธาและหวังในผลบุญ เขาจะได้รับการอภัยโทษจากความผิดบาปที่ผ่านมาของเขา"[22]

4. หุเสน บิน อะลี เราะฎิยัลลอฮฺ อันฮุมา เล่าว่า ท่านนบี ศ็อลลัลลอฮุอะลัยฮิวะสัลลัม กล่าวว่า

«مَنِ اعْتَكَفَ عَشْراً فِيْ رَمَضَانَ كَانَ كَحَجَّتَيْنِ وَعُمْرَتَيْنِ»

[22] เฎาะอีฟ: อัดดัยละมีย์, (อัสสิลสิละฮฺ อัดเฎาะอีฟะฮฺ, เลขที่ 5442)

ความว่า “ผู้ใดอิอฺติกาฟสิบวันในเดือนเราะมะฎอน เขาจะได้รับผลบุญเท่ากับทำหัจญ์สองครั้งละอุมเราะฮฺอีกสองครั้ง”[23]

5. อบู อัดดัรดาอ์ เราะฎิยัลลอฮฺ อันฮุ เล่าว่า ท่าน นบี ศ็อลลัลลอฮุอะลัยฮิวะสัลลัม กล่าวว่า

«مَنِ اعْتَكَفَ لَيْلَةً كَانَ لَهُ كَأَجْرِ عُمْرَةٍ، وَمَنِ اعْتَكَفَ لَيْلَتَيْنِ كَانَ لَهُ كَأَجْرِ عُمْرَتَيْنِ»

ความว่า “ผู้ใดอิอฺติกาฟหนึ่งคืน เขาจะได้รับผลบุญเท่ากับทำอุมเราะฮฺหนึ่งครั้ง ผู้ใดอิอฺติกาฟสองคืน เขาจะได้รับผลบุญเท่ากับทำอุมเราะฮฺสองครั้ง...”[24]

5. บัญญัติ (หุก่ม) การอิอฺติกาฟ

5.1 หุก่มการอิอฺติกาฟสำหรับผู้ชาย

---

[23] เมาฎูอฺ: อัลบัยฮะกีย์ ใน ชุอะบุล อีมาน, (อัสสิลสิละฮฺ อัดเฎาะอีฟะฮฺ, เลขที่ 518)

[24] เฎาะอีฟ: อิบนุ ตัยมิยะฮฺ ระบุในชัรหฺ กิตาบ อัศศิยาม มิน อุมดะติล อะหฺกาม, เล่ม 2 หน้า 712

อุละมาอ์มีมติเห็นพ้องต้องกันว่า **"อิอฺติกาฟ"** เป็นอิบาดะฮฺที่สุนัตไม่ใช่วาญิบ นอกจากในกรณีที่มีการนะซัร (บนบาน) ไว้ว่าจะทำการอิอฺติกาฟ จึงจะกลายเป็นวาญิบเหนือผู้บนบานคนนั้นที่จะต้องปฏิบัติ[25]

อาอิชะฮฺ เราะฎิยัลลอฮฺ อันฮา เล่าจากท่านนบี ศ็อลลัลลอฮุ อะลัยฮิวะสัลลัม กล่าวว่า

«مَنْ نَذَرَ أَنْ يُطِيعَ اللهَ فَلْيُطِعْهُ، وَمَنْ نَذَرَ أَنْ يَعْصِيَهُ فَلَا يَعْصِهِ»

"ผู้ใดบนบานว่าจะภักดีต่ออัลลอฮฺ เขาจงทำการภักดีเสีย และผู้ใดบนบานว่าจะฝ่าฝืนต่อระองค์ ก็จงอย่าฝ่าฝืน"[26]

และส่งเสริมพร้อมทั้งเน้นหนัก (สุนัตมุอักกะดะฮฺ) ในสิบวันสุดท้ายของเดือนเราะมะฎอนเพื่อแสวงหาคืนอัลก็อดรฺ[27]

อิมาม อะห์มัด กล่าวว่า "ฉันไม่ทราบว่ามีอุละมาอ์ท่านใดไม่เห็นด้วยว่าการอิอฺติกาฟเป็นสิ่งสุนัต"[28]

---

[25] อัลอิจญ์มาอฺ ของอิบนุล มุนซิร, หน้า 47

[26] เศาะฮีหฺ อัลบุคอรีย์, เลขที่ 6696

[27] อัลมัจญ์มูอฺ, เล่ม 6 หน้า 501

[28] มะสาอิล อิมาม อะห์มัด, หน้า 97

5.1 หุก่มการอิอฺติกาฟสำหรับผู้หญิง

อุละมาอ์ส่วนใหญ่มีทัศนะว่าการอิอฺติกาฟเป็นสุนัตสำหรับผู้หญิงเช่นเดียวกับผู้ชาย[29] เพราะหลักฐานที่ส่งเสริมให้มีการอิอฺติกาฟ ครอบคลุมความหมายทั้งชายและหญิง

ผนวกกับหะดีษอาอิชะฮฺที่ระบุว่าท่านนบี ศ็อลลัลลอฮุอะลัยฮิวะสัลลัมได้อนุญาตให้นางและหัฟเศาะฮฺร่วมอิอฺติกาฟ[30]

6. เงื่อนไขสำหรับการอิอฺติกาฟ

ดังที่ได้กล่าวมาแล้วในองค์ประกอบของอิอฺติกาฟว่า อุละมาอ์มีความขัดแย้งเนื่องจากมุมมองที่แตกต่างกันในด้านของเงื่อนไข ดังนี้

6.1 เป็นมุสลิม

ผู้อิอฺติกาฟต้องอยู่ในสภาพของความเป็นมุสลิมเท่านั้นจึงจะถือว่าการอิอฺติกาฟของเขาใช้ได้ เพราะอัลลอฮฺจะไม่ทรงรับการอิบาดะฮฺของผู้ปฏิเสธศรัทธา(กาฟิร) หรือผู้ที่ตกศาสนา (มุรตัด)

พระองค์ได้ตรัสว่า

---

[29] อัลมับสูฏ, เล่ม 3 หน้า 119, อัลมุเดาวะนะฮฺ อัลกุบรอ, เล่ม 1 หน้า 200 พิมพ์คู่กับมุก็อดดิมาต อิบนุ รุชด์, มุฆนี อัลมุหฺตาจญ์, เล่ม 1 หน้า 451, อัลมุบดิอฺ, เล่ม 3 หน้า 65, อัลมุหัลลา, เล่ม 5 หน้า 175

[30] เศาะฮีหฺ อัลบุคอรีย์, เลขที่ 2041, เศาะฮีหฺ มุสลิม, เลขที่ 1173

﴿ وَمَا مَنَعَهُمْ أَن تُقْبَلَ مِنْهُمْ نَفَقَٰتُهُمْ إِلَّآ أَنَّهُمْ كَفَرُوا۟ بِٱللَّهِ وَبِرَسُولِهِۦ ﴾

(التوبة: ٥٤)

ความว่า "ไม่มีสิ่งใดขัดขวางพวกเขา ไม่ให้สิ่งบริจาคต่าง ๆของพวกเขาถูกรับ นอกเสียจากว่าพวกเขาปฏิเสธศรัทธาต่ออัลลอฮฺ และต่อเราะสูลของพระองค์เท่านั้น" (อัตเตาบะฮฺ : 54)

6.2-3 มีสติสัมปชัญญะที่สมบูรณ์และบรรลุศาสนภาวะ

ผู้อิอฺติกาฟต้องอยู่ในสภาพที่มีสติสัมปชัญญะที่ครบสมบูรณ์เท่านั้น จึงจะถือว่าอิบาดะฮฺการอิอฺติกาฟของเขาใช้ได้ ไม่ใช่ผู้ที่อยู่ในสภาพที่วิกลจริต ไม่รู้สึกตัว มึนเมา หรือขาดสติ และเด็กที่ยังไม่บรรลุศาสนภาวะ เพราะพวกเขาเหล่านี้ไม่อยู่ในสภาพของผู้ที่สามารถตั้งเจตนา (เนียต) สำหรับการประกอบอิบาดะฮฺ

ท่านนบี ศ็อลลัลลอฮุอะลัยฮิวะสัลลัม กล่าวว่า

«رُفِعَ الْقَلَمُ عَنْ ثَلَاثٍ : عَنْ النَّائِمِ حَتَّى يَسْتَيْقِظَ، وَعَنْ الصَّبِيِّ حَتَّى يَحْتَلِمَ، وَعَنْ الْمَجْنُونِ حَتَّى يَعْقِلَ»

ความว่า "ถูกยกปากกา(จะไม่มีการบันทึก)จาก (การกระทำของ) คนสามประเภท คือ ผู้ที่นอนหลับจนกว่าเขาจะตื่นนอน เด็กน้อยจนกว่าเขาจะบรรลุศาสนภาวะ และผู้ที่วิกลจริตจนกว่าสติสมัปชัญญะของเขาจะกลับคืนมา"[31]

เงื่อนไขทั้งสามข้อข้างต้นเป็นเงื่อนไขที่อุละมาอ์มีมติเห็นพ้องอย่างเป็นเอกฉันท์ว่า การอิอฺติกาฟจะไม่ถูกรับและใช้ไม่ได้ถ้าหากปราศจากเงื่อนไขข้อใดข้อหนึ่งข้างต้น[32]

---

[31] มุสนัด อะห์มัด, เล่ม 6 หน้า 101, สุนัน อบูดาวูด, เลขที่ 4398, สุนัน อันนะสาอีย์, เลขที่ 3432, สุนัน อิบนุ มาญะฮฺ, เลขที่ 2041

[32] บะดาอิอฺ อัศเศาะนาอิอฺ, เล่ม 2 หน้า 108, ตับยีน อัลหะกออิก, เล่ม 1 หน้า 348, ญะวาฮิร อัลอิกลีล, เล่ม 1 หน้า 156, อัลมัจญ์มูอฺ, เล่ม 6 หน้า 501, เราเฎาะฮฺ อัตฏอลิบีน, เล่ม 2 หน้า 396, มุฆนี อัลมุหฺตาจญ์, เล่ม 2 หน้า 454, อัลมุบดิอฺ, เล่ม 3 หน้า 63, ฆอยะฮฺ อัลมุนตะฮา, เล่ม 1 หน้า 364, มานะรุส สะบีล, เล่ม 1 หน้า 232

6.4 ปลอดจากหะดัษใหญ่

อุละมาอ์ส่วนใหญ่มีทัศนะว่าไม่อนุญาต(หะรอม)ให้ผู้ที่อยู่ในหะดัษใหญ่ (มีญะนาบะฮฺ มีประจำเดือน และนิฟาส) ทำการอิอฺติกาฟในมัสยิดและถือว่าการอิอฺติกาฟของเขาใช้ไม่ได้[33] นอกจากมัซฮับซอฮิรีย์ที่มีทัศนะว่าอนุญาตให้ผู้ที่มีหะดัษใหญ่ทำการอิอฺติกาฟในมัสยิด และถือว่าการอิอฺติกาฟของเขาใช้ได้[34]

อุละมาอ์ส่วนใหญ่อ้างหลักฐานจากดำรัสของอัลลอฮฺที่ว่า

﴿ يَٰٓأَيُّهَا ٱلَّذِينَ ءَامَنُواْ لَا تَقۡرَبُواْ ٱلصَّلَوٰةَ وَأَنتُمۡ سُكَٰرَىٰ حَتَّىٰ تَعۡلَمُواْ مَا تَقُولُونَ وَلَا جُنُبًا إِلَّا عَابِرِي سَبِيلٍ حَتَّىٰ تَغۡتَسِلُواْ ﴾ (النساء: ٤٣)

ความว่า “โอ้ผู้ศรัทธาทั้งหลาย! พวกเจ้าจงอย่าเข้าใกล้การละหมาด ขณะที่พวกเจ้ากำลังมึนเมา จนกว่าพวกเจ้าจะรู้สึกตัวในสิ่งที่พวกเจ้าพูด

---

[33] หะชิยะฮฺ อิบนุ อาบิดีน, เล่ม 2 หน้า 442, อัชชัรหฺ อัศเศาะฆีร, เล่ม 2 หน้า 290, อัลมัจญ์มูอฺ, เล่ม 6 หน้า 519, อัชชัรหฺ อัลกะบีร, เล่ม 7 หน้า 605 พิมพ์คู่กับ อัลอินศอฟ, มัจญ์มูอฺ อัลฟะตาวีย์ ของอิบนุ ตัยมิยะฮฺ, เล่ม 26 หน้า 123, 215

[34] อัลมุหัลลา, เล่ม 2 หน้า 250, เล่ม 5 หน้า 286

ออกมา และจงอย่าเข้าใกล้ (สถานที่ละหมาด) ขณะที่อยู่ในญะนาบะฮฺ นอกจากผู้ที่ผ่านทางไปเท่านั้น จนกว่าพวกเจ้าจะอาบน้ำ” (อันนิสาอ์ : 43)

อิมาม อัชชาฟิอีย์ กล่าวว่า “อุละมาอ์ด้านอัลกุรอานบางท่านกล่าวว่า ความหมายของมันคือ พวกเจ้าจงอย่าเข้าใกล้สถานที่ละหมาด ... เพราะในการละหมาดจะไม่มีการเดินผ่านทาง แท้จริงเส้นทางนั้นอยู่ในสถานที่ของมันอยู่แล้ว นั่นคือมัสยิด”[35]

ส่วน มัซฮับ ซอฮิรีย์ อ้างหลักฐานจากหะดีษอาอิชะฮฺ เราะฎิยัลลอฮฺ อันฮา ที่เล่าว่า “สาวใช้ของเสาดะฮฺเป็นทาสีของหมู่บ้านชาวอาหรับแห่งหนึ่ง ต่อมาพวกเขาได้ปล่อยนางให้เป็นอิสระ แล้วนางก็เดินทางมาพบท่านเราะสูลุลลอฮฺ ศ็อลลัลลอฮุอะลัยฮิวะสัลลัม และเข้ารับอิสลาม นางจะมีเต็นท์เล็กๆ หรือห้องเล็กๆ อยู่ในมัสยิด”[36]

อิบนุ หัซม์กล่าวว่า “ผู้หญิงท่านนี้ได้อาศัยอยู่ในมัสยิดของท่านนบี และเป็นที่รู้กันว่าสตรีนั้นย่อมมีประจำเดือน ถึงกระนั้น ท่านนบี ศ็อลลัลลอฮุอะลัยฮิวะสัลลัม ก็ไม่ได้กีดกันและห้ามนางอาศัยอยู่ใน

---

[35] อัลอุมม์, เล่ม 1 หน้า 54

[36] เศาะฮีหฺอัลบุคอรีย์, เรื่องการนอนของสตรีในมัสยิด, เลขที่ 439

มัสยิด ดังนั้นทุกๆ สิ่งที่ท่านไม่ได้ห้ามย่อมเป็นสิ่งที่อนุมัติ (ในศาสนา)”[37]

ส่วนหะดัษเล็กนั้น อิบนุ ตัยมิยะฮฺ ระบุว่า “ไม่วาญิบต้องอยู่ในสภาพที่ปลอดจากหะดัษเล็กสำหรับผู้อิอฺติกาฟ ซึ่งเป็นมติอย่างเอกฉันท์ในหมู่ชาวมุสลิม”[38]

6.5 สตรีต้องได้รับอนุญาตจากสามี

อุละมาอ์มีมติเห็นพ้องกันว่าการอิอฺติกาฟของสตรีใช้ได้[39] โดยยึดหลักฐานจากหะดีษอาอิชะฮฺ เราะฎิยัลลอฮฺ อันฮา ที่ว่า “นางได้ขออนุญาตอิอฺติกาฟจากท่านนบี ศ็อลลัลลอฮุอะลัยฮิวะสัลลัม ดังนั้นท่านนบีจึงอนุญาตให้แก่นาง อาอิชะฮฺจึงนำเต้นท์ของนางมาวาง จากนั้นหัฟเศาะห์ก็ได้ยินข่าว นางจึงวางเต้นท์ของนางด้วย ต่อมาซัยนับก็ได้ยินข่าวอีก นางก็วางเต้นท์ของนางด้วยเช่นกัน จนกระทั่งเมื่อเสร็จละหมาดศุบห์ท่านนบี ศ็อลลัลลอฮฺ อะลัยฮิ วะสัลลัม ได้มาเห็นเต็นท์ถึงสี่เต้นท์ ท่านถามว่า 'นี่มันอะไรกัน?' เมื่อท่านได้ยินคำตอบ ท่านก็

---

[37] อัลมุหัลลา, เล่ม 2 หน้า 253

[38] มัจญ์มูอฺอัลฟาตาวีย์, เล่ม 26 หน้า 126

[39] อัลมับสูฏ, เล่ม 3 หน้า 119, มุก็อดดิมาต อิบนุ รุชด์, เล่ม 1 หน้า 200, อัลอุมม์, เล่ม 2 หน้า 108, อัลมุฆนีย์, เล่ม 4 หน้า 485

กล่าวว่า 'สิ่งที่พวกนางทำไม่ได้มีเหตุผลเพราะประสงค์จะทำอิบาดะฮฺ แต่อย่างใด จงนำมันออกเสีย ฉันไม่เห็นว่าพวกนางควรทำเช่นนี้' ..."[40]

และความหมายโดยรวมจากหลักฐานอื่นๆ ดังที่ได้กล่าวมาแล้ว

เพียงแต่ว่า ไม่อนุญาตให้ภรรยาทำการอิอฺติกาฟ นอกจากด้วยการยินยอมของสามีเท่านั้น

อิบนุล มุนซิรกล่าวว่า "หะดีษอาอิชะฮฺข้างต้นเป็นหลักฐานที่บ่งบอกว่า

1. อนุญาตให้สตรีทำการอิอฺติกาฟ เพราะนบีศ็อลลัลลอฮุอะลัยฮิวะสัลลัมได้อนุญาตให้แก่อาอิชะฮฺและหัฟเศาะฮฺ เราะฎิยัลลอฮฺ อันฮุมา
2. เมื่อสตรีประสงค์จะอิอฺติกาฟ นางไม่ควรอิอฺติกาฟจนกว่าจะได้รับอนุญาตจากสามีเสียก่อน
3. และการปฏิบัติที่ประเสริฐกว่าและสูงส่งกว่าสำหรับสตรีคือการพำนักอยู่ในบ้านของนาง และละทิ้งการอิอฺติกาฟ ถึงแม้ว่าจะเป็นสิ่งที่อนุมัติสำหรับนาง เพราะการที่ท่านนบีสั่งห้ามพวกนางไม่ให้อิอฺติกาฟ บ่งบอกว่าการพำนักอยู่ในบ้านของพวกนางย่อมประเสริฐกว่าการอิอฺติกาฟ"[41]

---

[40] เศาะฮีหฺ อัลบุคอรีย์, เลขที่ 2041, เศาะฮีหฺ มุสลิม, เลขที่ 1173

[41] ชัรหฺ อิบนุ บัตฏอล อะลา เศาะฮีหฺ อัลบุคอรีย์, เล่ม 4 หน้า 170

โดยอุละมาอ์อ้างหะดีษอบู ฮุร็อยเราะฮฺ ที่เล่าว่า ท่านเราะสูลุลลอฮฺ ศ็อลลัลลอฮุอะลัยฮิวะสัลลัม กล่าวว่า

«لَا يَحِلُّ لِلْمَرْأَةِ أَنْ تَصُومَ وَزَوْجُهَا شَاهِدٌ إِلَّا بِإِذْنِهِ»

ความว่า "ไม่อนุญาตสำหรับสตรีให้ถือศีลอดในขณะที่สามีของนางอยู่ด้วย นอกจากด้วยการอนุญาตของเขา"[42]

อัลกอฎี อิยาฎ กล่าวว่า "นี่เป็นกรณีของอิบาดะฮฺสุนัต เพราะสิทธิของสามีบนตัวนางนั้นเป็นสิ่งที่วาญิบ ดังนั้นจึงไม่อนุญาตให้ละทิ้งสิ่งที่เป็นวาญิบเพื่อไปปฏิบัติในสิ่งที่เป็นสุนัต"[43]

อิมาม อันนะวะวีย์ กล่าวว่า "คำสั่งห้ามดังกล่าวให้ความหมายหะรอม เหตุผลเพราะเป็นสิทธิของสามีที่จะร่วมเสพสุขกับนางในทุกๆ วันเวลา และสิทธิของสามีเป็นสิ่งที่วาญิบทันที ดังนั้นจึงไม่อนุญาตให้ละเลยด้วยสิ่งที่เป็นสุนัต"[44] เช่นเดียวกับการอิอฺติกาฟ

---

[42] เศาะฮีหฺ อัลบุคอรีย์, เลขที่ 5195 สำนวนเป็นของท่าน, เศาะฮีหฺ มุสลิม, เลขที่ 1026

[43] อิกมาล อัลมุอฺลิม, เล่ม 3 หน้า 553

[44] ชัรหฺ เศาะฮีหฺ มุสลิม, เล่ม 7 หน้า 115

ท่านยังกล่าวอีกว่า “ไม่อนุญาต (หะรอม) ให้สตรีอิอฺติกาฟโดยไม่ได้รับอนุญาตของสามีก่อน แต่ถ้านางไปอิอฺติกาฟโดยไม่ได้ขออนุญาต การอิอฺติกาฟของนางถือว่าใช้ได้ หากแต่พร้อมกับมีบาปติดตัวไปด้วย”[45]

6.6 ตั้งเจตนา (เนียต)

บรรดาอุละมาอ์มีมติเป็นเอกฉันท์ว่า การตั้งเจตนาหรือเนียตเป็นเงื่อนไขหลักอย่างหนึ่งที่จะทำให้การอิอฺติกาฟถูกรับและไม่เป็นโมฆะ[46] เพราะทุกๆ อิบาดะฮฺจำเป็นต้องเริ่มต้นด้วยการตั้งเจตนาเสมอ และการงานใดที่ไม่มีการการตั้งเจตนาเพื่อการอิบาดะฮฺ การงานนั้นก็ไม่ถูกรับและถือว่าเป็นโมฆะ ดังที่มีระบุในหะดีษของท่านอุมัร เราะฎิยัลลอฮฺ อันฮุ ว่า

«إِنَّمَا الْأَعْمَالُ بِالنِّيَّاتِ»

ความว่า “แน่แท้ว่า ทุกๆ การงานนั้นต้องขึ้นอยู่กับการตั้งเจตนา”[47]

---

[45] อัลมัจญ์มูอฺ, เล่ม 6 หน้า 501

[46] บะดาอิอฺ อัศเศาะนาอิอฺ, เล่ม 2 หน้า 108, สิรอญุล มะสาลิก, เล่ม 1 หน้า 203, บิดายะตุล มุจญ์ตะฮิด, เล่ม 1 หน้า 315, เราเฎาะฮฺ อัตฏอลิบีน, เล่ม 2 หน้า 396, มะฏอลิบ อุลินนุฮา, เล่ม 2 หน้า 227, อัลอิฟศอหฺ, เล่ม 1 หน้า 255

[47] เศาะฮีหฺ อัลบุคอรีย์, เลขที่ 1689, เศาะฮีหฺ มุสลิม, เลขที่ 1907

อิมาม อันนะวะวีย์กล่าวว่า "ในหะดีษนี้เป็นหลักฐานที่แสดงว่าการทำความสะอาด นั่นคือ การอาบน้ำละหมาด การอาบน้ำ และการตะยัมมุมจะไม่เศาะหฺ(ถูกรับ)นอกจากด้วยการตั้งเจตนา เช่นเดียวกับการละหมาด การจ่ายซะกาต การอิอฺติกาฟ และการปฏิบัติอิบาดะฮฺอื่นๆ"[48]

และเนื่องเพราะการพำนักอยู่ในมัสยิดนั้น อาจจะมีเป้าหมายเพื่อการอิอฺติกาฟ และอาจจะมีเป้าหมายอื่นจากนั้น ดังนั้นจึงจำเป็นต้องมีการตั้งเจตนาเพื่อแยกแยะระหว่างเป้าหมายดังกล่าว"[49]

นั่นคือ การตั้งเจตนาเมื่อเริ่มเข้าสู่ช่วงเวลาของการอิอฺติกาฟ เช่นนึกในใจว่า

"ฉันตั้งใจจะอิอฺติกาฟในสิบวันสุดท้ายของเดือนเราะมะฎอนด้วยความบริสุทธิ์ใจเพื่ออัลลอฮฺ"

เพียงแต่ว่า มัซฮับ มาลิกีย์[50] ชาฟิอีย์[51] และอิบนุ ตัยมิะฮฺ[52] ถือว่าการตั้งเจตนาหรือเนียตสำหรับการอิอฺติกาฟอยู่ในส่วนขององค์ประกอบ (รุก่น) ของอิอฺติกาฟไม่ใช่เงื่อนไข วัลลอฮุอะอฺลัม

---

[48] ชัรหฺ เศาะฮีหฺ มุสลิม, เล่ม 13 หน้า 54

[49] ฟิกฮุล อิอฺติกาฟ ของ คอลิด อัลมุชัยกิหฺ, หน้า 70

[50] อัลคุลาเศาะฮฺ อัลฟิกฮิยะฮฺ ของ อัลเกาะเราะวีย์, หน้า 257,

[51] เราเฎาะฮฺ อัตฏอลิบีน, เล่ม 2 หน้า 395

[52] ชัรหฺ อุมดะติล อะหฺกาม, เล่ม 2 หน้า 751

6.7 ถือศีลอด

อุละมาอ์อิสลามมีทัศนะที่แตกต่างกันในเรื่องเงื่อนไขของการอิอฺติกาฟที่ถูกรับว่า จำเป็นต้องอยู่ในสภาพที่ถือศีลอดด้วยหรือไม่ สาเหตุของความขัดแย้งเกิดขึ้น เนื่องเพราะการอิอฺติกาฟของท่านนบี ศ็อลลัลลอฮุอะลัยฮิวะสัลลัม เกิดขึ้นในเดือนเราะมะฎอน ดังนั้นผู้ที่มองว่า การถือศีลอดของท่านที่ควบคู่กับการอิอฺติกาฟ คือเงื่อนไขในการอิอฺติกาฟ ถึงแม้ว่าการถือศีลอดไม่ได้เป็นสิ่งเดียวกันกับการอิอฺติกาฟก็ตาม ดังนั้นกลุ่มนี้จึงกล่าวว่า “จำเป็นต้องมีการถือศีลอดพร้อมๆกับการอิอฺติกาฟด้วย”

ส่วนผู้ที่มองว่า การถือศีลอดที่ควบคู่ไปกับการอิอฺติกาฟของท่านนบี เป็นเพียงความสอดคล้องที่บังเอิญเท่านั้น ท่านไม่ได้มีเป้าหมายที่จะเจาะจงว่า จำเป็นต้องมีการถือศีลอดควบคู่ไปกับการอิอฺติกาฟแต่ด้วยจึงจะถือว่าการอิอฺติกาฟนั้นถูกต้อง ดังนั้นอุละมาอ์กลุ่มนี้จึงกล่าวว่า “การถือศีลอดไม่ได้อยู่ในเงื่อนไขของการอิอฺติกาฟ

และสาเหตุต่อมาคือ การตีความหมายของอายะฮฺอัลกุรอานซึ่งจะพบว่าอัลลอฮฺได้กล่าวเกี่ยวกับการอิอฺติกาฟควบคู่กับการถือศีลอดในอายะฮฺเดียวกัน[53]

จากจุดนี้ อุละมาอ์จึงมีทัศนะที่แตกต่างกันออกเป็นสามทัศนะ คือ

---

[53] ดู บิดายะฮฺ อัลมุจญ์ตะฮิด, เล่ม 1 หน้า 317

<u>ทัศนะที่ 1</u> การถือศีลอดไม่ใช่เงื่อนไขสำหรับการอิอฺติกาฟ

ผู้ที่มีทัศนะเช่นนี้ได้แก่ อาลี, อิบนุมัสอูด, สะอีด บิน อัลมุสัยยิบ, อุมัร บิน อับดุลอะซีซ, อัลหะสัน, อะฏออ์, และฏอวูส[54], ทัศนะของอุละมาอ์ส่วนหนึ่งในมัซฮับมาลิกีย์[55], มัซฮับชาฟิอีย์[56], ฮันบาลีย์[57] และอิบนุหัซม์[58], อัชเชากานีย์[59] และอิบนุ อุษัยมีน[60]

ส่วนหนึ่งของหลักฐานที่กลุ่มนี้ใช้พาดพิงคือ หะดีษที่เล่าโดยอิบนุ อุมัร เราะฎิยัลลอฮุ อันฮุมา ว่า "อุมัรได้ถามท่านเราะสูลุลลอฮฺ ศ็อลลัลลอฮุอะลัยฮิวะสัลลัมว่า ฉันเคยบนบานในสมัยญาฮิลิยะฮฺ (ก่อนอิสลาม) ว่าฉันจะทำการอิอฺติกาฟหนึ่งคืนในมัสยิดหะรอม ท่านนบีตอบเขาว่า "เจ้าจงปฏิบัติตามที่เจ้าได้บนบานไว้"[61]

อิมามอันนะวะวีย์กล่าวว่า "นัยของหะดีษนี้เป็นหลักฐานสำหรับมัซฮับชาฟิอีย์และบรรดาผู้ที่เห็นด้วยว่า การอิอฺติกาฟสามารถกระทำโดยไม่จำเป็นต้องถือศีลอด"[62]

---

[54] อัลมุหัลลา, เล่ม 5 หน้า 181, อัลมุฆนีย์, เล่ม 4 หน้า 459

[55] อัลญามิอฺ ลิอะหฺกาม อัลกุรอาน, เล่ม 2 หน้า 334

[56] อัลอุมม์, เล่ม 2 หน้า 107

[57] อัลมุสเตาอับ, เล่ม 3 หน้า 478, อัลมุฆนีย์, เล่ม 4 หน้า 459

[58] อัลมุหัลลา, เล่ม 5 หน้า 268

[59] อัสสัยลุล ญัรรอรฺ, เล่ม 2 หน้า 134

[60] อัชชัรหฺ อัลมุมติอฺ, เล่ม 6 หน้า 509

[61] เศาะฮีหฺ อัลบุคอรีย์, เลขที่ 2032, เศาะฮีหฺ มุสลิม, เลขที่ 1656

[62] ชัรหฺ เศาะฮีหฺ มุสลิม, เล่ม 11 หน้า 124

อิบนุหะญัรกล่าวว่า "ได้มีการนำหะดีษนี้มาใช้เป็นหลักฐานที่ระบุว่า อนุญาตให้มีการอิอฺติกาฟโดยไม่จำเป็นต้องถือศีลอด เพราะกลางคืนไม่ใช่เวลาสำหรับการถือศีลอด ดังนั้นหากแม้นว่าการถือศีลอดเป็นเงื่อนไขสำหรับการอิอฺติกาฟ แน่นอนว่า ท่านนบี ศ็อลลัลลอฮุอะลัยฮิวะสัลลัม ย่อมต้องสั่งให้อุมัรถือศีลอดควบคู่ตามไปด้วย"[63]

และเนื่องจากว่าทั้งสองประเภทเป็นอิบาดะฮฺที่เป็นเอกเทศต่อกันและไม่มีความเกี่ยวพันกัน ดังนั้นจึงไม่สามารถสร้างเงื่อนไขสำหรับอิบาดะฮฺประเภทหนึ่งว่าต้องมีอิบาดะฮฺอีกประเภทหนึ่งควบคู่ไปด้วย"[64]

<u>ทัศนะที่ 2</u> การถือศีลอดเป็นเงื่อนไขสำหรับการอิอฺติกาฟที่เป็นวาญิบ

นี่เป็นทัศนะของมัซฮับหะนะฟีย์[65]

<u>ทัศนะที่ 3</u> การถือศีลอดเป็นเงื่อนไขสำหรับการอิอฺติกาฟ ทั้งที่เป็นวาญิบ และสุนัต

---

[63] ฟัตหุลบารีย์, เล่ม 4 หน้า 322

[64] อัชชัรหุอัลมุมติอฺ, เล่ม 6 หน้า 509

[65] อัลมับสูฏ, เล่ม 3 หน้า 115, บะดาอิอฺ อัสเศาะนาอิอฺ, เล่ม 2 หน้า 109

นี่เป็นทัศนะของมัซฮับมาลิกีย์[66] ส่วนหนึ่งของอุละมาอ์ชาฟิอีย์[67] และรายงานหนึ่งจากอิมามอะห์มัด[68] และเป็นทัศนะที่อิบนุตัยมิยะฮฺ และอิบนุก็อยยิมเลือก[69]

ส่วนหนึ่งของหลักฐานที่กลุ่มนี้ใช้พาดพิงคือ ดำรัสของอัลลอฮฺที่ว่า

﴿ ثُمَّ أَتِمُّوا۟ ٱلصِّيَامَ إِلَى ٱلَّيْلِ ۚ وَلَا تُبَٰشِرُوهُنَّ وَأَنتُمْ عَٰكِفُونَ فِى ٱلْمَسَٰجِدِ ۗ ﴾ (البقرة: ١٨٧)

ความว่า "แล้วพวกเจ้าจงถือศีลอดให้ครบสมบูรณ์จนถึงพลบค่ำ และพวกเจ้าจงอย่าสมสู่กับพวกนาง ขณะที่พวกเจ้ากำลังอิอฺติกาฟอยู่ในมัสยิด" (อัลบะเกาะเราะฮฺ : 187)

---

66 อัลมุวัตเฏาะอฺ, เล่ม 1 หน้า 27, อัลมุเดาวะนะฮฺ, เล่ม 1 หน้า 195 พิมพ์คู่กับมุก็อดดิมาตอิบนุรุชด์

67 อัลมัจญ์มูอฺ, เล่ม 6 หน้า 485

68 อัลอินศอฟ, เล่ม 3 หน้า 360

69 ซาดุลมะอาด, เล่ม 2 หน้า 88

พวกเขากล่าวว่า "อายะฮฺนี้บ่งชี้ว่า การถือศีลอดนั้นเป็นเงื่อนไขสำหรับการอิอฺติกาฟ เพราะอัลลอฮฺได้กล่าวถึงมันหลังจากที่พระองค์กล่าวถึงการถือศีลอด ดังนั้นสรุปได้ว่า อิอฺติกาฟสามารถปฏิบัติได้ในทุกเวลา ยกเว้นวันเวลาที่ห้ามไม่ให้ถือศีลอด"[70]

คำวิพากษ์

1. ไม่จำเป็นเสมอไปว่าทุกครั้งที่มีการกล่าวถึงหุก่มหนึ่งหลังจากอีกหุก่มหนึ่ง ทำให้หุก่มใดหุก่มหนึ่งต้องผูกพันกับอีกหุก่มหนึ่ง เพราะถ้าเป็นเช่นนั้น จำเป็นต้องกล่าวว่า "*การถือศีลอดจะไม่ถูกรับนอกจากต้องมีการอิอฺติกาฟควบคู่กันไปด้วย*" ซึ่งแน่นอนว่าไม่มีอุละมาอ์ท่านใดกล่าวเช่นนี้[71]

2. ทัศนะนี้ยังอ้างอิงหลักฐานจากหะดีษที่เล่าโดยอาอิชะฮฺว่า ท่าน นบีศ็อลลัลลอฮุอะลัยฮิวะสัลลัม กล่าวว่า

«لاَ اعْتِكَافَ إِلاَّ بِصَوْمٍ»

ความว่า "ไม่มีการอิอฺติกาฟนอกจากด้วยการถือศีลอด"[72]

---

[70] อัลมุวัตเฏาะอ์, เล่ม 1 หน้า 315

[71] อัลมุหัลลา, เล่ม 5 หน้า 182

[72] สุนัน อัดดาเราะกุฏนีย์, เล่ม 2 หน้า 199, สุนัน อัลบัยฮะกีย์, เล่ม 4 หน้า 317 ในสายรายงานมีนักรายงานชื่อ สุวัยด์ เป็นนักรายงานที่อ่อนมาก

แต่หะดีษเป็นหะดีษที่เฎาะอีฟไม่สามารถนำมาใช้เป็นหลักฐานพาดพิงได้

3. ถ้าหากว่าการถือศีลอดเป็นสิ่งที่จำเป็นสำหรับการอิอฺติกาฟ ดังนั้นการอิอฺติกาฟช่วงกลางคืนย่อมเป็นโมฆะและใช้ไม่ได้ เพราะไม่มีการถือศีลอด

<u>ผลของความขัดแย้ง</u>

สำหรับทัศนะที่เห็นว่าการถือศีลอดเป็นเงื่อนไขสำหรับการอิอฺติกาฟจะมีผลที่ตามมาดังนี้ คือ

1. ไม่อนุญาตให้อิอฺติกาฟในวันต่างๆ ที่ห้ามไม่ให้ถือศีลอด อาทิ วันอีด และวันตัชรีก (วันที่ 11, 12, 13 ของเดือนซุลหิจญะฮฺ)[73]

2. ไม่อนุญาตให้อิอฺติกาฟเฉพาะเวลากลางคืนเท่านั้น เพราะไม่มีการถือศีลอดในเวลาดังกล่าว[74]

3. การอิอฺติกาฟไม่สามารถทำได้ในเวลาที่น้อยกว่าหนึ่งวัน[75]

6.8 ต้องอิอฺติกาฟในมัสยิด โดยอาศัยหลักฐานต่อไปนี้

6.8.1 หลักฐานจากอัลกุรอาน

อัลลอฮฺได้ตรัสว่า

---

[73] มุก็อดดิมาตอิบนุรุชด์, เล่ม 1 หน้า 200

[74] ฟิกฮุล อิอฺติกาฟ, หน้า 109

[75] เล่มเดิม

﴿ وَلَا تُبَٰشِرُوهُنَّ وَأَنتُمۡ عَٰكِفُونَ فِي ٱلۡمَسَٰجِدِۗ ﴾ (البقرة: ١٨٧)

ความว่า " และพวกเจ้าจงอย่าสมสู่กับพวกนาง ขณะที่พวกเจ้ากำลังอิอฺติกาฟอยู่ในมัสยิด" (อัลบะเกาะเราะฮฺ : 187)

อัลกุรฏุบีย์กล่าวว่า "บรรดาอุละมาอ์มีมติเป็นเอกฉันท์ว่า อิอฺติกาฟต้องกระทำในมัสยิดเท่านั้น"[76]

อิบนุหะญัรกล่าวว่า "ดังนั้นจึงได้ทราบจากการกล่าวถึงมัสยิดว่า แท้จริงการอิอฺติกาฟไม่สามารถกระทำได้นอกจากในมัสยิด"[77]

อัชเชากานีย์กล่าวว่า "ผู้ประสาทชะริอะฮฺ(คือท่านนบี) ศ็อลลัลลอฮุอะลัยฮิวะสัลลัม ซึ่งได้นำบัญญัติการอิอฺติกกาฟมาประกาศ ไม่เคยปฏิบัตินอกจากในมัสยิด และไม่เคยมีบัญญัติอิอฺติกาฟสำหรับประชาชาติของท่าน นอกจากในมัสยิด..."[78]

---

[76] อัลญามิอฺ ลิอะหฺกาม อัลกุรอาน, เล่ม 2 หน้า 333

[77] ฟัตหุลบารีย์, เล่ม 4 หน้า 272

[78] อัสสัยลุลญัรรอร, เล่ม 2 หน้า 136

6.8.2 หลักฐานจากสุนนะฮฺ

อาอิชะฮฺ เราะฎิยัลลอฮฺ อันฮา เล่าว่า

«إِنْ كَانَ رَسُولُ اللهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ لَيُدْخِلُ عَلَيَّ رَأْسَهُ وَهُوَ فِي الْمَسْجِدِ فَأُرَجِّلُهُ، وَكَانَ لَا يَدْخُلُ الْبَيْتَ إِلَّا لِحَاجَةٍ إِذَا كَانَ مُعْتَكِفًا»

ความว่า "ท่านเราะสูลุลลอฮฺ ขณะที่ทำอิอฺติกาฟอยู่ในมัสยิด ท่านได้เอาศีรษะของท่านเข้ามาในห้องของฉัน แล้วฉันก็ช่วยหวีผมให้แก่ท่าน และท่านจะไม่เข้าไปในบ้าน เว้นแต่เมื่อมีความจำเป็นเมื่อยามที่ท่านทำอิอฺติกาฟอยู่"[79] และหะดีษอื่นๆ

6.8.3 หลักฐานจากอิจญ์มาอฺ

อิบนุ บัตฏอล กล่าวว่า "บรรดาอุละมาอ์มีมติเป็นเอกฉันท์ว่าอิอฺติกาฟไม่สามารถกระทำได้นอกจากในมัสยิดเท่านั้น"[80]

---

[79] เศาะฮีหฺ อัลบุคอรีย์, เลขที่ 2029, เศาะฮีหฺ มุสลิม, เลขที่ 297

[80] ชัรหฺ อิบนุ บัตฏอล อะลา เศาะฮีหฺ อัลบุคอรีย์, เล่ม 4 หน้า 161

และดูคำพูดของอิบนุ อับดิลบัร[81] อัลกุรฏุบีย์[82] อิบนุตัยมิยะฮฺ[83] อิบนุรุชด์[84] อิบนุ หะญัร[85] และอัซซุรกอนีย์[86] ในความหมายเดียวกันนี้

- **เงื่อนไขที่ว่าต้องอิอฺติกาฟในมัสยิดทั้งสามเท่านั้น**

ไม่มีอุละมาอ์ท่านใดที่สร้างเงื่อนไขว่าการอิอฺติกาฟต้องกระทำในมัสยิดทั้งสามเท่านั้น นอกจากสะอีด บิน มุสัยยิบ[87] และเชค อัลอัลบานีย์[88] อุละมาอ์สมัยปัจจุบัน โดยอ้างหลักฐานจากหะดีษหุซัยฟะฮฺ เราะฎิยัลลอฮฺ อันฮุ ที่กล่าวแก่อับดุลลอฮฺ บิน มัสอูด เราะฎิยัลลอฮฺ อันฮุ ว่า "ประชาชนที่พากันอิอฺติกาฟระหว่างบ้านของท่านและบ้านของอบีมูซา ไม่มีปัญหาหรือ? เพราะท่านก็ทราบว่า แท้จริงท่านเราะสูลุลลอฮฺ ศ็อลลัลลอฮุอะลัยฮิวะสัลลัม ได้กล่าวไว้ว่า

«لاَ اعتِكَافَ إِلاَّ فِي المَسَاجِدِ الثَّلاَثَةِ»

---

81 อัตตัมฮีด, เล่ม 8 หน้า 235

82 อัลญามิอฺ ลิอะหฺกาม อัลกุรอาน, เล่ม 2 หน้า 333

83 มัจญ์มูอฺ อัลฟะตาวีย์, เล่ม 26 หน้า 123

84 บิดายะฮฺ อัลมุจญ์ตะฮิด, เล่ม 1 หน้า 312

85 ฟัตหุลบารีย์, เล่ม 4 หน้า 372

86 ชัรหฺ อัซซุรกอนีย์ ลิลมุวัตเฏาะอฺ, เล่ม 2 หน้า 206

87 มุศ็อนนัฟ อิบนิ อบีชัยบะฮฺ, เล่ม 3 หน้า 91, อัลมุหัลลา, เล่ม 5 หน้า 194

88 กิยาม เราะมะฎอน, หน้า 37

ความว่า "ไม่มีการอิอฺติกาฟใดๆนอกจากในมัสยิดทั้งสามเท่านั้น (คือมัสยิด อัลหะรอม, มัสยิดอันนะบะวีย์ และมัสยิดอัลอักศอ)"

ดังนั้นอับดุลลอฮฺ บิน มัสอูด จึงกล่าวแก่เขาว่า "บางทีท่านอาจจะหลงลืมไป และพวกเขาจดจำ หรือ ท่านผิดพลาดไป และพวกเขาถูกต้อง"[89]

แต่ทัศนะของบรรดาเศาะหาบะฮฺทั้งหลายและตาบิอีน คือ อนุญาตให้ทำอิอฺติกาฟในทุกๆ มัสยิดที่มีการละหมาดญะมาอะฮฺ ตามความหมายรวมของอายะฮฺอัลกุรอาน(ที่อ้างเป็นหลักฐานข้างต้น) และต่อหะดีษของหุซัยฟะฮฺนั้น ที่ถูกต้องคือเป็นหะดีษเมากูฟ(หะดีษที่สาวถึงเศาะหะบะฮฺเท่านั้น ไม่ถึงท่านนบี ศ็อลลัลลอฮฺ อะลัยฮิ วะสัลลัม) พร้อมกับคำตอบอื่นๆ ที่พร้อมมูลอยู่แล้ว[90]

อิบนุ ตัยมิยะฮฺกล่าวว่า "นี่เป็นทัศนะของบรรดาตาบิอีนทั้งหลาย และไม่มีรายงานจากเศาะหาบะฮฺที่ค้านเป็นอื่นจากนี้ นอกจาก

---

[89] มุชกิล อัลอาษาร, เล่ม 7 หน้า 201, สุนัน อัลบัยฮะกีย์, เล่ม 4 หน้า 316, อัลมุหัลลา, เล่ม 5 หน้า 192

[90] ดูใน ชัรหฺ อัลอุมดะฮฺ ของอิบนุ ตัยมิยะฮฺ, เล่ม 2 หน้า 724-726, อัชชัรหฺ อัลมุมติอฺของ อิบนุ อุษัยมีน, เล่ม 6 หน้า 504-505, ฟิกฮฺ อัลอิอฺติกาฟ ของ อัลมุชัยกิหฺ, หน้า 122

ทัศนะของผู้ที่เจาะจงสถานที่อิอฺติกาฟว่าต้องเป็นมัสยิดทั้งสามเท่านั้น หรือมัสยิดนะบะวีย์"[91]

- **มัสยิดที่ประเสริฐที่สุดสำหรับการอิอฺติกาฟ**

เป็นที่แน่นอนว่ามัสยิดที่ประเสริฐที่สุดสำหรับการอิอฺติกาฟ คือ มัสยิดอัลหะรอมที่มหานครมักกะฮฺ มัสยิดอันนะบะวีย์ที่นครมะดีนะฮฺ และมัสยิดอัลอักศอที่อัลกุดส์ ตามลำดับ[92] เพราะเป็นมัสยิดที่ประเสริฐกว่ามัสยิดใดๆ

อบู ฮุร็อยเราะฮฺ เราะฎิยัลลอฮฺ อันฮุ เล่าว่า ท่านนบี ศ็อลลัลลอฮุอะลัยฮิวะสัลลัม กล่าวว่า

«لاَ تُـشَدُّ الرِّحَـالُ إِلاَّ إِلَى ثَلاَثَـةِ مَـسَاجِدَ : مَسْجِدِي هَذَا، وَمَسْجِدِ الْـحَرَامِ، وَمَـسْجِدِ الْأَقْصَى»

ความว่า "จะไม่มีการจัดเตรียมการเดินทาง(เพื่อเยี่ยมเยียนมัสยิดใดเป็นการเฉพาะ) นอกจากการ

---

[91] ชัรหฺ อัลอุมดะฮฺ ของอิบนุ ตัยมิยะฮฺ, เล่ม 2 หน้า 734

[92] อัลมับสูฏ, เล่ม 3 หน้า 115, หาชิยะฮฺ อัลอะดะวีย์, เล่ม 1 หน้า 410, อัลอุมม์ ,เล่ม 1 หน้า 107, อัลมุสเตาอิบ, เล่ม 3 หน้า 480

เดินทางไปยังสามมัสยิดเท่านั้น นั่นคือมัสยิดของฉันแห่งนี้ มัสยิดอัลหะรอม และมัสยิดอัลอักศอ"[93]

«صَلَاةٌ فِي مَسْجِدِي هَذَا خَيْرٌ مِنْ أَلْفِ صَلَاةٍ فِيمَا سِوَاهُ إِلَّا الْمَسْجِدَ الحَرَامَ»

ความว่า "การละหมาดในมัสยิดของฉันนี้ย่อมประเสริฐกว่าการละหมาดในมัสยิดอื่น 1,000 ครั้ง นอกจากมัสยิดอัลหะรอม"[94]

ส่วนมัสยิดอื่นๆ นอกจากมัสยิดทั้งสามข้างต้น ตามทัศนะของหะนะฟีย์ระบุว่า "ส่งเสริมให้ทำอิอฺติกาฟในมัสยิดญามิอฺ(มัสยิดกลางของแต่ละชุมชน) ต่อมาก็เป็นมัสยิดใหญ่ที่มีสัปบุรุษจำนวนมากๆ"[95]

ส่วนมัซฮับชาฟิอีย์และหันบาลีย์ระบุว่า "ที่ประเสริฐที่สุดคือการอิอฺติกาฟที่มัสยิดญามิอฺสำหรับผู้ที่วาญิบต้องละหมาดวันศุกร์ เมื่อ

---

[93] เศาะฮีหฺ อัลบุคอรีย์, เลขที่ 1189, เศาะฮีหฺ มุสลิม, เลขที่ 1397

[94] เศาะฮีหฺ อัลบุคอรีย์, เลขที่ 1190, เศาะฮีหฺ มุสลิม, เลขที่ 1394

[95] บะดาอิอฺ อัสเศาะนาอิอฺ, เล่ม 3 หน้า 113

จำเป็นต้องทำละหมาดวันศุกร์ในช่วงที่กำลังการอิอฺติกาฟอยู่ เพื่อที่จะได้ไม่ต้องออกจากมัสยิดเพื่อเดินทางไปละหมาดวันศุกร์"[96]

7. มารยาทในการอิอฺติกาฟ

อะลี เราะฎิยัลลอฮฺ อันฮุ กล่าวว่า "ผู้ใดก็ตามที่ทำการอิอฺติกาฟ เขาก็จงอย่าบริภาษด่าทอ อย่าพูดจาหยาบคาย และสั่งครอบครัวของเขาให้นำสิ่งของจำเป็นมาให้ และจงอย่านั่งกับพวกเขา"[97]

อิมาม อะห์มัด กล่าวว่า "ผู้ทำอิอฺติกาฟจำเป็น (วาญิบ) ต้องรักษา (มารยาท) การพูดจา ไม่นอนพักสำรับอิอฺติกาฟนอกจากบนหลังคา (ดาดฟ้า) มัสยิด และไม่เป็นการสมควรสำหรับเขาที่จะทำการเย็บปัก หรือทำงานใดๆ ขณะที่กำลังทำอิอฺติกาฟอยู่"[98]

อิบนุ ตัยมิยะฮฺ กล่าวว่า "สิ่งที่ผู้ทำอิอฺติกาฟสมควรที่จะปฏิบัติในช่วงการอิอฺติกาฟคือหมกมุ่นอยู่กับการอิบาดะฮฺระหว่างเขากับอัลลอฮฺเท่านั้น เช่น อ่านอัลกุรอาน กล่าวซิกรุลลอฮฺ วิงวอนขอดุอาอ์ กล่าวขออภัยโทษ (อิสติฆฟาร) ใคร่ครวญ และอื่นๆ"[99]

---

[96] อัลมัจญ์มูอฺ, เล่ม 6 หน้า 481, ชัรหฺ อัลอุมดะฮฺ ของอิบนุตัยมิยะฮฺ, เล่ม 2 หน้า 749-750

[97] มุศ็อนนัฟ อับดุรร็อซซาก, เล่ม 4 หน้า 356, มุศ็อนนัฟ อิบนิ อบีชัยบะฮฺ, เล่ม 2 หน้า 334

[98] ชัรหฺ อัลอุมดะฮฺ ของอิบนุตัยมิยะฮฺ, เล่ม 2 หน้า 792

[99] ชัรหฺ อัลอุมดะฮฺ ของอิบนุตัยมิยะฮฺ, เล่ม 2 หน้า 787

อิบนุล ก็อยยิม ได้กล่าวหลังจากที่ได้สาธยายถึงแบบอย่างการอิอฺติกาฟของท่านนบี ศ็อลลัลลอฮุอะลัยฮิวะสัลลัม ว่า "...อิบาดะฮฺในประเภทต่างๆ เหล่านั้นล้วนนำมาซึ่งเป้าหมายของการอิอฺติกาฟและจิตวิญญาณของมัน ซึ่งตรงข้ามกับสิ่งที่ผู้ไม่ประสาหลายๆ คนมักจะนำเอาสถานที่อิอฺติกาฟเป็นแหล่งจับกลุ่มสนทนากัน เป็นแหล่งชุมนุมของแขกที่มาเยี่ยมเยียน และพูดคุยกันในหมู่พวกเขา การปฏิบัติแบบนี้เป็นสีสันอย่างหนึ่ง ส่วนการอิอฺติกาฟของท่านนบี ศ็อลลัลลอฮุอะลัยฮิวะสัลลัม เป็นสีสันอีกอย่างหนึ่ง (ที่แตกต่างกันอย่างสิ้นเชิง)"[100]

8. เวลาเข้าสถานที่อิอฺติกาฟและเวลาออก

8.1 เวลาเข้าสถานที่อิอฺติกาฟ

เริ่มเข้าสถานที่อิอฺติกาฟก่อนตะวันลับขอบฟ้าของบ่ายวันที่ 20 เราะมะฎอนตามทัศนะของอุละมาอ์ส่วนใหญ่[101] โดยยึดตามหะดีษที่เล่าโดยอบู สะอีด เราะฎิยัลลอฮฺ อันฮุ ที่ว่า

«فَلْيَعْتَكِفْ الْعَشْرَ الْأَوَاخِرَ»

ความว่า "ดังนั้นเขาจงอิอฺติกาฟในสิบคืนสุดท้าย"[102]

---

100 ซาดุลมะอาด, เล่ม 2 หน้า 90

101 หาชิยะฮฺ อิบนุอาบิดีน, เล่ม 2 หน้า 452, อัลมุเดาวะนะฮฺ, เล่ม 2 หน้า 238, ชัรหฺ เศาะฮีหฺ มุสลิม, เล่ม 8 หน้า 68, อัลฟุรูอฺ, เล่ม 3 หน้า 170

หะดีษนี้บ่งชี้ว่า “เวลาสำหรับเข้าอิอฺติกาฟคือ ก่อนตะวันลับขอบฟ้าของค่ำที่ 21 เราะมะฎอน (เย็นวันที่ 20) เพราะคำว่า « العشر» (ไม่มีฮาอ์ข้างหลัง) เป็นจำนวนนับของกลางคืน และคืนแรกของสิบวันสุดท้ายก็คือ คืนที่ 21”[103]

และเนื่องเพราะในค่ำคืนที่ 21 นี้เป็นหนึ่งในค่ำคืนคี่ของสิบวันสุดท้ายของเดือนเราะมะฎอนที่เป็นที่คาดหวังว่าจะเป็นค่ำคืนอัลก็อดรฺ ดังนั้นผู้ทำอิอฺติกาฟจึงควรเริ่มเข้าสถานที่อิอฺติกาฟของเขาหลังจากที่ตะวันลับขอบฟ้าของวันที่ 20 และย่างเข้าค่ำคืนที่ 21[104]

8.2 เวลาออกจากสถานที่อิอฺติกาฟ

มีอุละมาอ์จำนวนมากที่ส่งเสริมให้ออกจากสถานที่อิอฺติกาฟหรือมัสยิดในช่วงเช้าของวันอีด พร้อม ๆกับการเดินทางสู่สนาม

---

[102] อ้างแล้ว

[103] อัชชัรหฺ อัลกะบีร, เล่ม 2 หน้า 67

[104] อัลฟุรูอฺ, เล่ม 3 หน้า 170

ละหมาดอีด[105] และหากผู้ใดจะออกจากสถานที่อิอฺติกาฟก่อนหน้านั้นก็ถือว่าเป็นที่อนุญาต[106]

อิมาม มาลิก เล่าว่า “ท่านพบเห็นผู้รู้บางท่านเมื่อพวกเขาทำอิอฺติกาฟในสิบวันสุดท้ายของเดือนเราะมะฎอน พวกเขาจะไม่เดินทางกลับไปยังครอบครัวของพวกเขาจนกว่าพวกเขาจะร่วมเป็นสักขีพยานในวันอีดพร้อมๆกับชุมชน”[107]

อิมาม อิบรอฮีม อันนะเคาะอีย์ กล่าวว่า “พวกเขา (หมายถึงบรรดาตาบิอีน) ชอบที่จะให้บรรดาผู้ทำอิอฺติกาฟนอนพักในมัสยิดในคืนวันอีด จนกว่าเขาจะเดินทางออกจากสถานที่อิอฺติกาฟมุ่งสู่การละหมาดอีด (ที่มุศ็อลลา)”[108]

ส่วนอิมาม อัลเอาซาอีย์ กล่าวว่า “ให้ผู้ทำอิอฺติกาฟออกจากสถานที่อิอฺติกาฟเมื่อพบว่าตะวันได้ลับขอบฟ้าไปแล้วในวันสุดท้ายของสิบวันสุดท้าย”[109]

---

[105] อัลอิสติซการ, เล่ม 10 หน้า 296, อัลมัจญ์มูอฺ, เล่ม 6 หน้า 491, อัชชัรหฺ อัลกะบีร ของ อิบนุกุ ดามะฮฺ, เล่ม 2 หน้า 67

[106] อัลมุวัตเฏาะอ์, เล่ม 1 หน้า 351, มุศ็อนนัฟ อิบนิ อบีชัยบะฮฺ, เล่ม 3 หน้า 92, อัลมุฆนีย์, เล่ม 4 หน้า 490

[107] อัลมุวัตเฏาะอ์, เล่ม 1 หน้า 315

[108] มุศ็อนนัฟ อิบนิ อบีชัยบะฮฺ, เล่ม 2 หน้า 338

[109] อัลอิสติซการ, เล่ม 10 หน้า 297

และเนื่องเพราะสิบวันสุดท้ายจะสิ้นสุดลงด้วยการสิ้นสุดของเดือน และเดือนจะสิ้นสุดลงด้วยการลับขอบฟ้าของตะวันในค่ำของวันอีด”[110]

9. สิ่งที่ทำให้เสียการอิอฺติกาฟ

9.1. การร่วมประเวณี

อัลลอฮฺได้ตรัสว่า

﴿ وَلَا تُبَٰشِرُوهُنَّ وَأَنتُمۡ عَٰكِفُونَ فِي ٱلۡمَسَٰجِدِۗ ﴾ (البقرة: ١٨٧)

ความว่า "และพวกเจ้าจงอย่าสมสู่กับพวกนางขณะที่พวกเจ้ากำลังอิอฺติกาฟอยู่ในมัสยิด" (อัลบะเกาะเราะฮฺ, อายะฮฺ 187)

อัลกุรฏุบีย์ กล่าวว่า “อัลลอฮฺทรงชี้แจงว่าการร่วมประเวณีทำให้เสียอิอฺติกาฟ และบรรดาอุละมาอ์ต่างมีมติเป็นเอกฉันท์ว่าผู้ใดร่วม

---

[110] อัลญามิอฺ ลิอะหฺกาม อัลกุรอาน, เล่ม 2 หน้า 337

ประเวณีกับภรรยาขณะที่เขากำลังทำอิอฺติกาฟอยู่ โดยมีเจตนาที่จะทำเช่นนั้น การอิอฺติกาฟของเขาเสียทันที”[111]

อิบนุ ฮุบัยเราะฮฺ กล่าวว่า “อุละมาอ์มีมติเป็นเอกฉันท์ว่าผู้ใดร่วมประเวณีกับภรรยาของเขาโดยเจตนา การอิอฺติกาฟของเขาจะเป็นโมฆะทันที ทั้งการอิอฺติกาฟที่บนบาน(วาญิบ) และอิอฺติกาฟที่เป็นสุนัต”[112]

9.2 ออกจากมัสยิดโดยปราศจากความจำเป็น

อุละมาอ์มีมติเห็นพ้องกันว่า ผู้ใดออกจากสถานที่อิอฺติกาฟหรือมัสยิดโดยเจตนาด้วยทุกส่วนของร่างกาย การอิอฺติกาฟของเขาจะเสียทันที ถึงแม้ว่าจะเป็นเวลาเพียงช่วงสั้นๆก็ตาม เพราะจะทำให้ขาดความต่อเนื่องของการเก็บตัว อันเป็นเงื่อนไขหลักอย่างหนึ่งของการอิอฺติกาฟ[113]

อาอิชะฮฺ เราะฎิยัลลอฮฺ อันฮฺ เล่าว่า

---

111 อัลญามิอฺ ลิอะหฺกาม อัลกุรอาน, เล่ม 2 หน้า 332, ดูคำพูดของอิบนุล มุนซิร ในอัลอิจญ์มาอฺ, หน้า 54, อิบนุ หัซม์ ในมะรอติบ อัลอิจญ์มาอฺ, หน้า 41

112 อัลอิฟศอหฺ, เล่ม 1 หน้า 358

113 ฟัตหุลเกาะดีร, เล่ม 2 หน้า 396, อัชชัรหฺ อัลกะบีร ของ อัดดัรดีร, เล่ม 1 หน้า 543, อัลอุมม์, เล่ม 2 หน้า 108, กัชชาฟ อัลเกาะนาอฺ, เล่ม 3 หน้า 362, อัลมุหัลลา, เล่ม 5 หน้า 188

«وَكَانَ لَا يَدْخُلُ الْبَيْتَ إِلَّا لِحَاجَةٍ إِذَا كَانَ مُعْتَكِفًا»

ความว่า "และท่านเราะสูลุลลอฮฺ ศ็อลลัลลอฮฺ อะลัยฮิ วะสัลลัม จะไม่เข้าไปในบ้านเมื่อยามที่ท่านทำอิอฺติกาฟ เว้นแต่เมื่อมีความจำเป็น”[114]

อัลค็อตฏอบีย์ กล่าวว่า “ในหะดีษนี้ได้ชี้แจงว่า ผู้ทำอิอฺติกาฟจะไม่เข้าไปยังบ้านของเขานอกจากเพื่อการขับถ่าย ถ้าหากเขาเข้าไปในบ้านเพื่อการอื่นจากทั้งสอง เช่นทานอาหาร หรือดื่มน้ำ การอิอฺติกาฟของเขาก็จะเสียทันที”[115]

อิบนุ หัซม์กล่าวว่า “อุละมาอ์มีมติเป็นเอกฉันท์ว่า ผู้ใดออกจากสถานที่อิอฺติกาฟ (มัสยิด) โดยปราศจากความจำเป็น หรืออันตราย หรือการทำความดีที่ถูกสั่งหรือส่งเสริมให้ปฏิบัติ การอิอฺติกาฟของเขาก็จะเป็นโมฆะ”[116]

เชคอิบนุอุษัยมีนได้แบ่งประเภทของการออกจากสถานที่อิอฺติกาฟเป็นสามกรณี คือ

---

114 เศาะฮีหฺ อัลบุคอรีย์, เลขที่ 2029, เศาะฮีหฺ มุสลิม, เลขที่ 297

115 มะอาลิม อัสสุนัน, เล่ม 3 หน้า 341

116 มะรอติบ อัลอิจญ์มาอฺ, หน้า 41

- **กรณีที่หนึ่ง** ออกจากสถานที่อิอฺติกาฟเนื่องเพราะมีธุระจำเป็นทั้งทางธรรมชาติและทางศาสนบัญญัติ เช่นออกเพื่อไปถ่ายทุกข์และปัสสาวะ อาบน้ำละหมาดที่วาญิบ อาบน้ำยกหะดัษใหญ่ หรือออกเพื่อไปกินดื่ม การออกจากสถานที่อิอฺติกาฟในกรณีเช่นนี้เป็นที่อนุญาตเมื่อไม่สามารถกระทำในมัสยิด แต่ถ้าหากว่าสามารถกระทำในมัสยิด สิ่งต่างๆดังกล่าวก็ไม่เป็นที่อนุมัติ เช่น ในกรณีที่มีห้องน้ำอยู่ด้านในเขตของมัสยิด ซึ่งเขาสามารถที่จะใช้บริการห้องน้ำดังกล่าวในการทำธุระส่วนตัวและอาบน้ำ หรือมีคนนำอาหารและเครื่องดื่มมาบริการให้ ดังนั้นจึงไม่ควรออกไป เนื่องจากไม่มีความจำเป็นที่จะต้องออก
- **กรณีที่สอง** ออกจากสถานที่อิอฺติกาฟเพื่อทำอิบาดะฮฺ/การทำดีอย่างใดอย่างหนึ่ง เช่นออกไปเยี่ยมคนป่วย ออกไปส่งญะนาซะฮฺถึงกุโบร์ ฯลฯ ดังนั้นเขาจงอย่ากระทำ นอกเสียจากว่าเขาได้ทำข้อแม้ให้กับตัวเองไว้เมื่อครั้งที่เริ่มเข้าอิอฺติกาฟ
- **กรณีที่สาม** ออกจากสถานที่อิอฺติกาฟเพื่อกิจการใดๆ ที่ออกจากความหมายเดิมของอฺติกาฟ เช่น ออกเพื่อทำการค้าขาย ร่วมหลับนอนกับภรรยา ดังนั้นในกรณีนี้ห้ามเขากระทำเป็นอันขาด ไม่ว่าเขาจะทำข้อแม้แล้วตั้งแต่ต้นหรือไม่ทำก็ตาม

เพราะเป็นการกระทำที่ทำให้เสียการอิอฺติกาฟและค้านกับเป้าหมายหลักของมัน”[117]

10. การจัดกิจกรรมในอิอฺติกาฟ

ดังที่ได้ทราบมาแล้วว่า เป้าหมายหลักของการอิอฺติกาฟ คือการพำนักอยู่ในมัสยิดเพื่อปลีกตัวจากสังคมสู่การภักดีต่ออัลลอฮฺอย่างต่อเนื่องด้วยอิบาดะฮฺต่าง เช่น การละหมาดสุนัต อ่านอัลกุรอาน ซิกิร การขออภัยโทษ และการวิงวอนขอดุอาอ์ แต่เนื่องจากว่าความหมาย “การภักดีต่ออัลลอฮฺ” มีความหมายที่กว้างขวางครอบคลุมทุกๆ กิจกรรมการภักดีต่างๆ เช่นการศึกษาทบทวนบทเรียน การเรียนอ่านอัลกุรอาน การนั่งฟังการบรรยายศาสนา ฯลฯ ดังนั้นอุละมาอ์จึงมีทัศนะที่ขัดแย้งกันว่า ส่งเสริมให้มีการกิจกรรมในช่วงการอิอฺติกาฟนอกเหนือการอิบาดะฮฺเฉพาะ (เช่น ละหมาดสุนัต อ่านอัลกุรอาน ซิกิร การขออภัยโทษ และการวิงวอนขอดุอาอ์ ฯลฯ) ด้วยหรือเปล่า?

- **ทัศนะที่หนึ่ง** ไม่ส่งเสริมให้มีกิจกรรมอื่น เช่นการอ่านอัลกุรอานให้ผู้อื่นฟัง การสอนและศึกษาความรู้ การถกปัญหาและการสนทนาด้านนิติศาสตร์ การเขียนหะดีษ และอื่นที่เป็นประโยชน์ต่อผู้อื่น ถึงแม้จะเป็นการภักดีอย่างหนึ่งก็ตาม เพราะไม่เคยมีรายงานจากท่าน นบี ศ็อลลัลลอฮุอะลัยฮิวะสัลลัม ว่าท่านเคยปฏิบัติในสิ่งดังกล่าว นอกจากกิจกรรมที่

---

[117] มะญาลิส ชะฮฺริ เราะมะฎอน, หน้า 245-246

เป็นอิบาดะฮฺเฉพาะเท่านั้น และจะทำให้เวลาทำการอิบาดะฮฺเฉพาะซึ่งเป็นเป้าหมายหลักและหัวใจของการอิอฺติกาฟลดน้อยลง[118]

- **ทัศนะที่สอง** อนุญาตให้มีกิจกรรมการอ่านอัลกุรอานให้ผู้อื่นฟัง ศึกษาหาความรู้และสั่งสอนผู้อื่น และไม่เป็นการมักรูหฺ (น่ารังเกียจ) แต่อย่างใด เนื่องจากว่ากิจกรรมดังกล่าวมีความประเสริฐกว่าการละหมาดสุนัต เพราะการใช้เวลาให้หมดไปกับกิจกรรมการศึกษาหาความรู้เป็นฟัรฎูกิฟายะฮฺ ซึ่งเป็นสิ่งที่ประเสริฐกว่าการละหมาดสุนัต และเนื่องเพราะผู้อื่นจะได้รับประโยชน์จากมันด้วย[119]

อิบนุ อุษัยมีน กล่าวว่า "ไม่เป็นที่สงสัยว่าการศึกษาหาความรู้นั้นเป็นการภักดีต่ออัลลอฮฺอย่างหนึ่ง เพียงแต่ว่าการอิอฺติกาฟเป็นประเภทของการภักดีที่มีรูปแบบเฉพาะ เช่นการละหมาด การซิกิร การอ่านอัลกุรอาน และอื่นๆ แต่ถ้าจะมีการสอนหนังสือบ้างเพียงหนึ่งหรือสองเวลาต่อวันหรือต่อคืนก็ไม่เป็นไร ถึงแม้ว่าท่านจะเป็นผู้ที่กำลังทำอิอฺติกาฟอยู่ เพราะการกระทำดังกล่าวไม่ทำให้อิอฺติกาฟเสื่อมเสีย แต่ถ้าหากว่ามีมัจลิส(ที่นั่งเป็นกลุ่ม)สอนหนังสือจำนวนมากและ

---

[118] ดู อัลฟุรูอฺ ของอิบนุ มิฟละหฺ, เล่ม 3 หน้า 196-197, อัลมุฆนีย์ ของอิบนุ กุดามะฮฺ, เล่ม 3 หน้า 76

[119] ดู อัลมัจญ์มูอฺ, เล่ม 6 หน้า 559-560, ฏ็อรหุ อัตตัษรีบ ของ อัลอิรอกีย์, เล่ม 4 หน้า 175 และอ้างอิงที่ผ่านมา

บ่อยครั้งจนทำให้เวลาสำหรับทำอิบาดะฮฺเฉพาะลดน้อยลงหรือขาดหายไป ย่อมทำให้(เป้าหมายของ)การทำอิอฺติกาฟไม่สมบูรณ์และสูญเสีย แต่ไม่ได้ทำให้เสียอิอฺติกาฟ”[120] วัลลอฮุอะอฺลัม

[120] อัชชัรหฺ อัลมุมติอฺ เล่ม 6 หน้า 507